

ULUKIKAHJUSTUSED

Ulukikahjustuste probleem tuleneb suuresti inimese majandustegevuse konkurentsist ulukite eluvajadustega.

Kui elaksime korilastena, siis ei tekiks kahjustuse küsimust, loodus aga lahendaks oma probleemid kiskjate, haiguste jmt kaudu.

Tihti annab ulukikahjustuste tekkeks tõuke inimene ise, ulukitele soodsaid tingimusi luues või neid halvendades.

Kahjustuste liigid

- Metsakahjustused
- Põllukultuuride kahjustused
- Koduloomade kahjustused (kariloomad, linnud, mesilad)
- Kalakasvatuste kahjustused
- Loomade põhjustatud liiklusõnnetused

Tarbepuuliikide puude vigastamine kasvu pidurdaval või eluohtlikul määral:

- Kärpimine (põder, hirv, metskits, jänesed)
- Murdmine (põder, hirv)
- Langetamine (kobras)
- Koorimine (toiduks või sarvedega nühkimine - põder, hirv, metskits, jänesed, kobras, hiired)

Metsakahjustus

- Lehtpuude vigastamine võib olla aastaringne.
- Okaspuud kõlbavad toiduks eelkõige talvepoolaastal, kuid kodupiirkonda märgistav sokk võib neid vigastada ka suvel.
- “Tähelepanu” pälvivad võõrpuuliigid või muidu harvaesinevad liigid koosluses.

Noore puukese vigastust võib lugeda eluohtlikuks, kui:

- **latv** on murtud või korduvalt kärbitud,
- **külgvõrsetest** on kärbitud korraga üle poole, sh ülemised männased,
- **koort** vigastatud enam kui $\frac{1}{4}$ ümbermõõdu ulatuses.

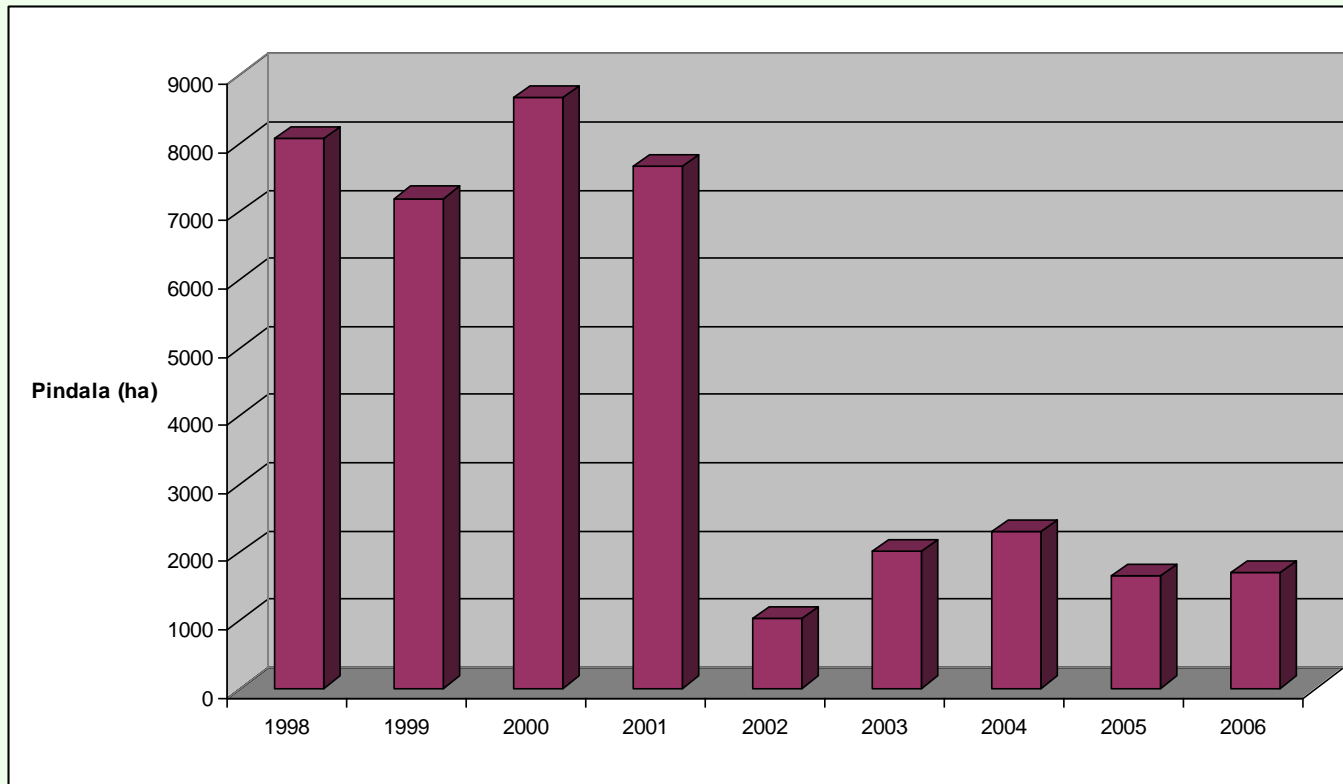
Kooritavale kuusele või lehtpuule on ohtlik juba 5x5 cm lapikese kambiumi läbistav vigastamine. Siit pääsevad puusse seeneeosed ja võib arenema hakata tüvemädanik. Mänd on vastupidavam.

Metsakahjustus

Arvele võetud ulukikahjustustega metsaalad
(Aastaraamat Mets 2007).

Ulukikahjustuste osa kõigist metsakahjustustest on kõikunud aastati 5...50%-ni.

Põllukultuuride kahjustused:

- Metssiga (kartul, teravili)
- Haned, lagled (teravili, oras)
- Karu (kaer)
- Metskits (oras)
- Põder (kapsad)

Koduloomade kahjustused:

- Hunt – suured kariloomad, koerad
- Karu – mesilad, kariloomad
- Ilves – lambad
- Rebased, mingid, nugised – kodulinnud

Kala – ja vähikasvatused:

- Mink
- Saarmas
- Hallhaigur

2008.a. hukkus liikluses:

154 põtra

3 hirve

2456 metskitse

337 metssiga

2 hunt

2 ilvest

1 karu

Toimus 13 liiklusõnnetust, kus vigastada sai kokku 17 inimest (2007 vastavalt 25 õnnetust 33 vigastatu ja 2 hukkunuga).

- Kahjustab männi ja haavanoorendikke, ka kasenoorendikke.
- Lisaks koorivad keskealisi kuuski ja pajusid ning saare- ja tammenoorendikke.

- Kahjustab põhiliselt kuuse ja männinoorendikke puukeste latvu kärpides
- Võõrpuuliikide vastu sügavad sokud meelsasti oma sarvi.

- Suurim peavalu põllumeestele: sööb kartulit, maisi, kaera, nisu, hernest jne.
- Looduskaitsealadel on oluline käpaliste (orhideede) kahjustaja.
- Kahjustab ka metsanoorendikke pinnast üles tuhnides.

- Põhjustab kahjustusi eelkõige vooluvett paisutades ning puid langetades.
- Üleujutatud metsamassiivid kuivavad, samuti hävivad maaparandus-süsteemid.

Suurkiskjad

- Eelkõige karu ja hunt
- Murravad koduloomi (lehmad, lambad, koerad).
- Karu kahjustab kaerapõlde, seal toitudes lohistab ta end tagumikkupidi mööda põldu, rullides vilja maha nagu teerull.
- Suurimat kahju põhjustab karu mesitarusid rüüstades.

- Jahilinnud – (lagled, haned, kormoran) hanelised hävitavad läbirändel viljapõldudel kasvava orase.
- Kormoran on hukatuslikult mõjunud Läänemere kalavarudele, olles tõsiseks konkurendiks Lääne-Eesti kaluritele.

- Ulukite arvukuse ohjamine.
- Ulukite loodusliku toidubaasi täiendamine.
- Kahjustuse tõkestamine.

- Küttimine.
- Lisasöötmise vähendamine.

Oluline ulukite arvukuse ja kahjustuste seire
– tegeleb Metsakaitse- ja
Metsauuenduskeskus.

- Söödapõldude rajamine.
- Haabade langetamine.
- Pajuistanduste rajamine.
- Tugevalt kahjustunud metsakultuurid jätta ulukitele toiduks, meelitamaks neid eemale tervetest noorendikest.
- Haavikutes, männikutes ja haava manulusega segapuistutes harvendus- ja hooldusraiete käigus eraldatavad puud jätta ulukitele lisatoiduks.

- Tarastamine.
- Repellendid.
- Visuaalsed ja akustilised peletid.
- Elektrikarjus.
- Puutüvede kaitsmine plastikkatetega.

- Intensiivse ulukikahjustuse piirkondades ei ole mõttekas rajada lehise, tamme, saare, haava ja kase kultuure.
- Männikultuurid on vajalik kultiveerida optimaalsest 20% tihedamalt (vähemalt 7000 taime ha kohta).
- Hooldusraietega männikutes on soovitav alustada, kui puude kõrgus on üle kolme meetri. Halvakvaliteedilistes haavikutes algul puhastusraietest loobuda, hooldusraie tuleks teha alles 20 a puude puhul, harvendades vaid ülarinnet ja säilitades alusmetsa.
- Valgustus ja puhastusraiete korral noorendikes on mõistlik männi-segalehtpuistu korral lehtpuud eemaldada, raiudes neid 1,5 meetri kõrguselt takistamiseks ulukite liikumist noorendikus.

Kahjustuste hüvitamine

Hüvitatakse, pruunkaru, hundi, ilvese, euroopa naaritsa, hallhülge, viigerhülge, merikotka, kalakotka ning rändel olevate sookurgede, hanede ja laglede tekitatud kahjustusi.

(Keskkonnaministri määrus “Looma tekitatud kahju hindamise metoodika, kahju hüvitamise täpsustatud ulatus ja hüvitamise kord ning kahjustuste vältimise abinõudele tehtud kulutuste hüvitamise täpsustatud ulatus ja kord”)

Kahjustusest teatatakse Keskkonnaametile.

